

अंग्रे प्लॉन्ग

हळदीतील पानांवरील ठिपक्यांचे नियंत्रण

डॉ. मनोज माळी, डॉ. सचिन महाजन

सध्या हळदीमध्ये पानांवरील ठिपके या रोगांचा प्रादुर्भाव जास्त प्रमाणात आढळून येत आहे. रोगाचा प्राथमिक प्रसार हा रोगप्रस्त पाने, फुले याद्वारे होतो. या रोगांच्या प्रादुर्भावामुळे पानांचे मोठे नुकसान होते. त्यामुळे या रोगाच्या नियंत्रणासाठी त्वरित उपाययोजना करणे आवश्यक आहे.

रोगाची माहिती

- बुरशीजन्य रोगाची सुरुवात जमिनी लागतच्या पानांवर होऊन नंतर वरील पानांवर प्रादुर्भाव होतो.
- या बुरशीमध्ये तीन प्रकारचे ठिपके पानांवर तयार होतात. पहिल्या प्रकारात रोगाच्या प्राथमिक अवस्थेमध्ये पानाच्या वरील पृष्ठभागावर असंख्य लहान गोलाकार दाण्यासारखे ठिपके तयार होतात. ठिपक्यांच्या मध्यभागी बुरशीची काळी फळे रचलेली असतात. सुरुवातीला ठिपक्यांच्या भोवती पिवळी कडा नसते. काळांतराने ठिपक्यांच्या भोवती पिवळी कडा तयार होते. पान तांबूस रंगाचे होऊन वाळून जाते.
- दुसऱ्या प्रकारात पानाच्या वरच्या पृष्ठभागावर अंडाकृती किंवा गोलाकार काळ्या रंगाचे खोलगट ठिपके तयार होतात.
- दुसऱ्या प्रकारात ठिपक्यांचा मुख्य भाग पांढऱ्या रंगाचा

हळदीच्या पानावर पडलेले ठिपके.

होतो. त्या भागावर बुरशीची काळी फळे इतस्ततः पसरलेली असतात. कालांतराने पानांच्या वरच्या पृष्ठभागावर हिऱ्याच्या खड्ड्यांच्या आकाराचे तांबूस रंगाचे गोलाकार ठिपके तयार होतात. ते पुढे वाढत जाऊन संपूर्ण पान करपते. पानाखाली मुख्य शिरेच्या बाजूने लालसर करड्या रंगाचे १ मे २ सें.मी. व्यासाचे ठिपके दिसतात. त्यामुळे पाने वाळतात.

- रोगाची सुरुवात जमिनी लागतच्या पानांवर होऊन नंतर रोग वरील पानांवर पसरतो. पाने शेंड्याकडून पिवळी दिसू लागतात. हे ठिपके फुलांवरसुद्धा आढळतात.

छोट्या जाहिराती

व्यापारप्रकार	शिरोध योजना
सह्य कोळीसाठी	२ वेड + १ शी
सह्य ५०० रुंद	३ वेड + २ शी
मुंदीर प्रवेक जादा	४ वेड + १ शी
कोळीस ह. ८५/-	१० वेड + ६२ शी

अनुकूल घटक

तापमान २१ ते २३ अंश सेल्सियस आर्द्रता ८० टक्के असताना रोगाचा प्रादुर्भाव दिसून येतो. अत्यंत उष्ण वातावरण आणि भरपूर पाऊस अनुकूल असते. पाण्याचा कमी निचरा होणारी जमीन रोगास साहाय्य करते.

जीवनक्रम

ही बुरशी रोगप्रस्त पाने, शेतात ठरलेले पीक अवशेष, प्रादुर्भावप्रस्त गट्टे तसेच जमीन यामार्फत प्रतिकूल परिस्थितीत सुभावस्थेत राहते. बुरशीचा प्रसार प्रामुख्याने वारा, पाणी याद्वारे होतो. योग्य वातावरणात बुरशी कार्यान्वित होऊन रोगनिर्मिती व प्रसार होतो.

नियंत्रण

- रोगाचा प्राथमिक प्रसार हा रोगप्रस्त पाने, फुले याद्वारे होतो. त्यामुळे रोगप्रस्त पाने व फुले गोळा करून नष्ट करावीत. शेतात स्वच्छता राखावी.
- रोगाची तीव्रता जास्त झाल्यास एक टक्के बोर्दो मिश्रणाची फवारणी करावी.

- डॉ. सचिन महाजन ☎ ९४२११२८३३३
- डॉ. मनोज माळी ☎ ९४०३७७३६१४
(हळद संशोधन योजना, कसवे डिग्रज, ता. मिरज, जि. सांगली)

अर्थसंचन	नोकरीविषयक
वोअरवेलम	नोकरी देणे
डॉ. ई.प.पाटील अंग्रे वॉटर इंजिनियर्स फुणे, संपादनकार. पत्रकारिता जर्मन पत्रिकांमध्ये शेतात, पत्रिकांमध्ये नवीन विज्ञान, वॉरवेलम साठी मूकल शोधन मो. : 9850371413.	Reqd. Lab Incharge (Male) M.Sc. / B.Sc. Chemistry NPK & Micro Fertilizers Testing. Exp. 1-2 year Adiraj Agro Industries, Kapurhol Tal- Bhor, Dist- Pune Ph.9604184482 महाराष्ट्रात विस्तारलेल्या आणि उपकरणांची अतिरिक्त उच्च प्रिझरट असणाऱ्या कृषी कर्मकांड पश्चिम महाराष्ट्रात शिकी प्रतिनिधी पाहिले. दुवाकी आवश्यक. मो. ९७६७६१३२३२
जमीनविषयक	जमीन विक्री
नाशिक जिल्ह्यावरील निफाड तालुक्यावरील 53 एकर सरगम बजायची जमीन विक्री आहे. सह्य विहीरी, कोवळगावसाठी रोड, देवगळे गावठीसाठी आधुनिक गोठे, कामगारनिवाडी खोल्या, गोडाखून,	श्रीनिहाळस / नर्सिंगसाठी प्रिडक्शन मॅनेजर / सुपरवायझर व इतर फुणे येथे पाहिले. प्रसार वारातील, परंतु अनुभव असल्यास प्राधान्य राहिलेची सुविधा संपर्क: 80 10808208, 9822332167
	वाचकांसाठी नियंत्रण